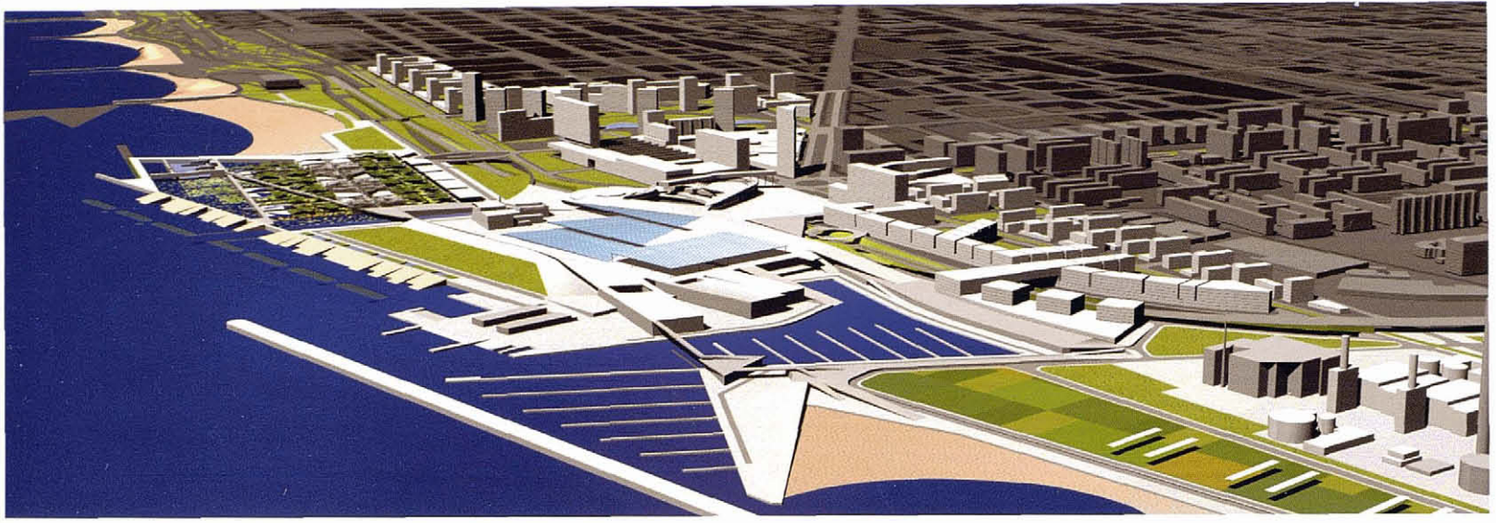

Barcelona Regional

El Fòrum 2004: un esdeveniment cultural, una aposta urbanística

Carles Duarte i Montserrat
(Secretari general de la Presidència)

Fòrum Universal de les Cultures
Barcelona 2004

Amb la celebració dels Jocs Olímpics del 1992, Barcelona va agafar una embranzida que ha tingut una repercussió ben positiva des d'un punt de vista urbanístic, però també en el to vital de la ciutat i en la seva capacitat d'atreure esdeveniments i visitants i de projectar-se internacionalment.

Amb la voluntat de tornar a produir aquest efecte d'impuls, l'Ajuntament de Barcelona va posar damunt la taula la primavera de l'any 1997 la idea d'organitzar a Barcelona un Fòrum Universal de les Cultures, que va comptar des del primer moment amb el suport de la Generalitat de Catalunya i del Govern central.

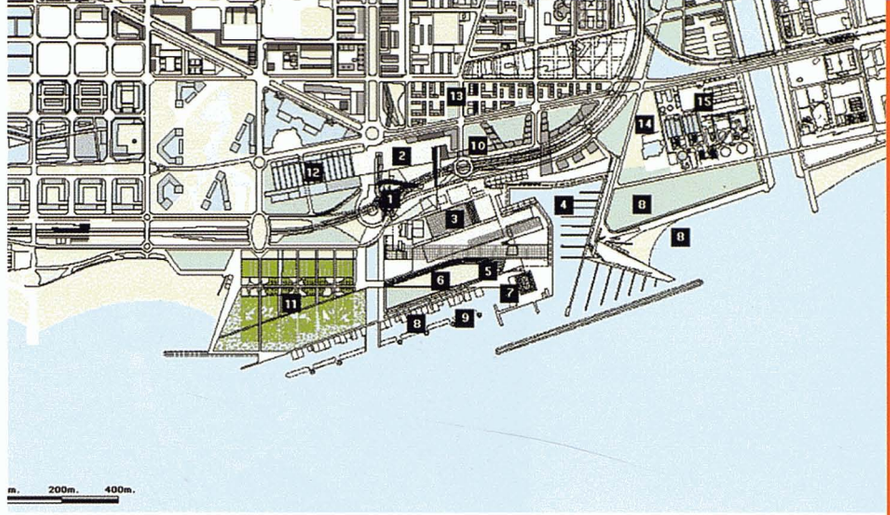
El Fòrum es farà l'any 2004 i començarà el 23 d'abril, festa de sant Jordi i Dia Mundial del Llibre, i acabarà el 24 de setembre, dia de la Mercè, patrona de Barcelona, i Festa Major de la ciutat. A l'última reunió de l'any 2000, complint, doncs, el termini previst, el Consorci organitzador va acordar que el pressupost global del Fòrum serà de 51.500 milions de pessetes i també es van establir les fórmules de participació de l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i el Govern espanyol en el finançament del Fòrum, que va rebre, d'aquesta manera, l'anhelat i definitiu llum verd.

El mes de novembre de l'any 1997 la Conferència General de la UNESCO ja havia aprovat per unanimitat la seva incorporació al projecte, fonamental per a garantir-ne una veritable dimensió mundial, i el 18 de maig de 1999 es va signar el conveni inicial entre l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat i el Govern central que va permetre la posada en funcionament del Consorci del Fòrum. Des d'aleshores el Fòrum ha anat fent el seu camí: ha definit la seva imatge amb el logotip creat per Sonsoles Llorens, s'ha fet present a Internet per mitjà d'una pàgina molt activa a l'adreça www.barcelona2004.org, ha muntat estands al carrer, ha organitzat o ha contribuït a organitzar nombrosos actes, ha editat publicacions.

En un primer moment es va debatre l'alternativa d'escampar les activitats del Fòrum 2004 per tota la ciutat de Barcelona o bé concentrar-les a l'entorn d'un recinte. Es va adoptar finalment aquesta segona opció i alhora es va descartar l'establiment de subseus, tot i l'existència de diverses peticions, basades en el model i les característiques dels Jocs Olímpics. La naturalesa, però, de l'esdeveniment que es pretenia organitzar aconsellava recórrer a una sola seu i a un recinte central dins aquesta seu.

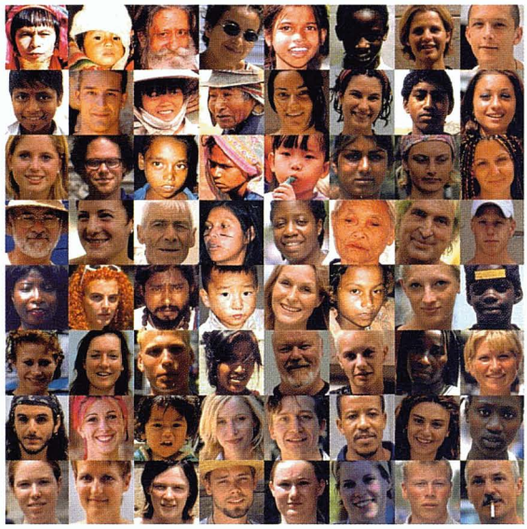
Un cop adoptat aquest model, calia, com així ha succeït, anar realitzant amb èxit, gràcies a l'actitud constructiva de totes les administracions públiques implicades, les gestions necessàries per a superar els tràmits d'aprovació dels plans urbanístics, de la depuradora, de la instal·lació del zoo marítim i del port esportiu, és a dir, per a adequar el territori, per a posar-lo en condicions d'acollir el Fòrum. Tot aquest laboriós procés ha arribat a un resultat realment satisfactori.

El Fòrum 2004 es desenvoluparà a la zona litoral pròxima al riu Besòs, d'una extensió aproximada de 50 hectàrees, en una àrea situada en el punt de confluència entre l'avinguda Diagonal i el carrer de Prim. Aquesta decisió respon a una aposta estratègica per a dur a terme una renovació espectacular d'una de les parts fins ara més esqueixades del teixit urbà, que inclourà un Centre de Convencions (amb

El Fòrum del 2004. Barcelona Regional

1 Edifici 2004
2 Plaça
3 Esplanada (sobre la depuradora)
4 Port esportiu
5 Anfiteatre
6 Parc firal
7 Esports nàutics
8 Àrea de bay
9 Esculls submergits
10 Campus Universitari-Empresa
11 Zoo-parc
12 Palau de convecions
13 Nous habitatges
14 Tractament de residus
15 Parc elèctric

Imatge del Fòrum de les Cultures 2004

un projecte de l'arquitecte José Luis Mateo) i l'edifici del Fòrum (amb un projecte de l'equip Herzog & De Meuron), la Plaça de les Cultures a la gran esplanada de 13,6 hectàrees que ha de cobrir la nova depuradora que s'hi construirà, el port de Sant Adrià, hotels, un campus universitari, l'Amfiteatre del Parc del Litoral. La intervenció prevista tindrà una notable incidència mediambiental, que es reflectirà en la depuradora, el Parc del Litoral, la regeneració de les platges i el Zoo marítim.

Paral·lelament a la concreció del territori i les principals instal·lacions, l'equip del Fòrum ha dut a terme, sota la direcció de Jaume Sodupe, un treball intel·ligent i imaginatiu per anar configurant un nou tipus d'esdeveniment mundial, que ha de servir per a construir i difondre un missatge de respecte i estimació per la diversitat d'identitats i cultures, i de consciència de la importància que el desenvolupament sigui sostenible i que es reforci el sentit de responsabilitat sobre el medi ambient.

El resultat del treball preparatori esmentat és una programació del Fòrum estructurada en els components següents: la Plaça de les Cultures, les exposicions, les cimeres, congressos, debats i conferències, el Festival Mundial de les Arts, el Fòrum Virtual i el projecte educatiu.

La Plaça de les Cultures és un espai a l'aire lliure en què es desenvoluparan, amb el concepte global d'habitar el món, activitats adreçades a un públic familiar, amb elements escenogràfics mòbils que crearan un espai dinàmic. S'hi veuran espectacles en viu, muntatges audiovisuals, es podrà participar en jocs i activitats lúdiques, visitar un mercat amb productes artesanals de tot el món, degustar plats de cuines de diversos continents.

El Fòrum 2004 acollirà dues exposicions principals, Del so a la veu i Les aventures de l'esperit. Vells i nous mites, i una mostra, El mar, nexe d'unió, integrada en les activitats del Festival del Mar.

Del so a la veu és una exposició situada al Centre de Convencions i ocuparà una superfície de 6.000 m^2. Tindrà per objecte assenyalar el paper decisiu de la comunicació en la vida humana i destacar-ne la diversitat, i serà concebuda com un itinerari interactiu a través dels llenguatges parlats, escrits, gestuals,...

Les aventures de l'esperit. Vells i nous mites és una exposició que s'instal·larà a l'hangar de la Marina Seca, del port de Sant Adrià, i ocuparà també un espai de 6.000 m^2. Oferirà una visió panoràmica de la diversitat de formes de cultura, d'interpretacions de la realitat, de visions del món, dels processos de creació, renovació i fusió de tradicions.

Finalment, El mar, nexe d'unió donarà a conèixer les formes de navegació en diversos moments de la història i en diferents indrets del món.

El Fòrum ha de ser un esdeveniment alhora lúdic i divulgatiu, però també ha d'aspirar a constituir un espai de debat i de reflexió, des d'un punt de vista polític i científic. Per això, durant els cinc mesos que durarà el Fòrum, el Centre de Convencions acollirà un ampli programa de cimeres, congressos, debats i conferències sobre els aspectes centrals del contingut del Fòrum.

Front litoral del Besòs. Barcelona Regional

El Festival Mundial de les Arts, que tindrà lloc dins el recinte del Fòrum, sobretot al Centre de Convencions i a la Plaça de les Cultures, però també en altres equipaments culturals de Barcelona, com el Teatre Nacional, la Ciutat del Teatre, l'Auditori, ha de servir per a oferir una ambiciosa mostra, incloent-hi una programació estable, de la creació artística mundial (música, dansa, cinema, teatre, literatura,...).

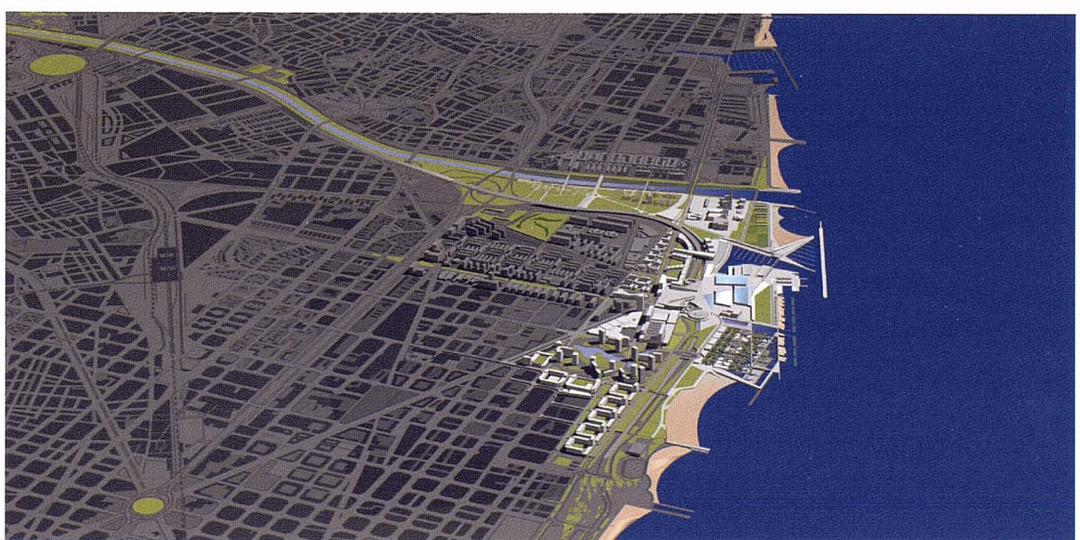
D'altra banda, se celebrarà diàriament un gran espectacle a la Plaça de les Cultures, el dia 15 d'agost es farà una festa marinera al Moll de Ponent del port de Sant Adrià i a l'Amfiteatre del Parc del Litoral es faran les cerimònies d'inauguració i cloenda, i la desfilada de velers del Festival del Mar.

Avui és impensable organitzar un esdeveniment com el Fòrum 2004 prescindint d'Internet. Com ja he assenyalat, el Fòrum disposa d'una pàgina web molt dinàmica que permet seguir d'una manera participativa la preparació i la reflexió prèvia que s'està duent a terme a hores d'ara. Però, més enllà de la tasca realitzada per aquesta pàgina web des del seu inici l'any 1998, el Fòrum Virtual ha de complir des d'ara fins al 24 de setembre de l'any 2004 una funció primordial per donar a conèixer el Fòrum i afavorir i impulsar la implicació de persones d'arreu del món en l'esperit i les activitats del Fòrum.

Finalment, el plantejament que inspira el Fòrum 2004, i la seva voluntat d'incidir en un canvi d'actitud respecte a l'acceptació de la diversitat, requerien incorporar-hi un projecte educatiu destinat a impulsar comunitats d'aprenentatge locals a diversos punts del món, una comunitat d'aprenentatge virtual i tot un ampli ventall d'accions pedagògiques orientades a l'educació intercultural i plurilingüe.

Catalunya ha fet de la convivència i de la identitat dos trets caracteritzadors. I Barcelona va protagonitzar el dia 23 de novembre de l'any passat una impressionant manifestació, amb l'eslògan Catalunya per la pau, arran del terrible assassinat per ETA d'Ernest Lluch, des de la convicció que la cultura és el millor camí per a fer possible arreu una pau duradora, que només des del diàleg i des del reconeixement del dret de cada poble a la seva identitat pot desenvolupar-se en plenitud l'ésser humà, que no pot quedar simplement capbussat en una globalització que podria arribar a ser molt homogeneïtzadora.

El Fòrum, que Barcelona acollirà per primera vegada l'any 2004 i que en el futur tindrà la seva ciutat en ciutats d'altres països, neix per convertir-se en una cita periòdica mundial que contribueixi a impulsar l'esperit de la UNESCO. Ara, amb l'aprovació definitiva del projecte per part de les institucions que l'han promogut des del primer moment, entrem en una fase decisiva, que ha de dur a la realitat un projecte engrescador que ha de constituir una nova fita històrica per a Barcelona i Catalunya.

Barcelona Regional

Vista de la desembocadura del Besòs. ICC